

ingediend op **53-A** (2021-2022) – Nr. 3
28 november 2022 (2022-2023)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking
en Toerisme
uitgebracht door Staf Aerts en Joris Nachtergaele

over het verslag Wapenhandel

van de Vlaamse Regering

2021

Documenten in het dossier:

- 53-A** (2021-2022) – Nr. 1: Verslag Wapenhandel
- Nr. 2: Advies van het Vlaams Vredesinstituut

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme:

Voorzitter: Cathy Coudyser.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Maarten De Veuster, Philippe Muyters, Joris Nachtergaele, Karl Vanlouwe;
Johan Deckmyn, Carmen Ryheul, Kristof Slagmulder;
Karin Brouwers, Vera Jans;
Emmily Talpe, Bart Tommelein;
Staf Aerts, Tine Van den Brande;
Annick Lambrecht.

Plaatsvervangers:

Maaïke De Vreese, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Steven Vandeput, Manuela Van Werde;
Adeline Blancquaert, Stefaan Sintobin, Anke Van dermeersch;
Orry Van de Wauwer, Loes Vandromme;
Jean-Jacques De Gucht, Marino Keulen;
Chris Steenwegen, Jeremie Vaneeckhout;
Steve Vandenberghe.

Toegevoegde leden:

Jos D'Haese.

INHOUD

I.	Toelichting door minister-president Jan Jambon	4
II.	Bespreking	6
1.	Vragen en opmerkingen van de leden	6
1.1.	Tussenkomst van Bart Tommelein	6
1.2.	Tussenkomst van Annick Lambrecht	7
1.3.	Tussenkomst van Staf Aerts	8
2.	Antwoorden van minister-president Jan Jambon	10
3.	Replieken en aanvullende antwoorden	12
	Gebruikte afkortingen	14

Bijlage: zie [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be

Op 8 november 2022 besprak de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking en Toerisme het verslag Wapenhandel 2020 in aanwezigheid van Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management.

Annick Lambrecht heeft haar vragen aan de minister-president na afloop van de vergadering ingediend als schriftelijke vraag.

Na afloop van de vergadering bezorgde de minister-president het antwoord op een aantal technische vragen van Staf Aerts. De vragen en antwoorden gaan als bijlage bij dit verslag. De bijlage is beschikbaar op de [dossierpagina](#) van dit document op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichting door minister-president Jan Jambon

Minister-president *Jan Jambon* stelt het achttiende jaarverslag Wapenhandel voor, dat betrekking heeft op het kalenderjaar 2021 en in juli 2022 werd gepubliceerd. Zoals decretaal bepaald, geeft dit jaarverslag een overzicht van de toegekende vrijstellingen en de toegekende en geweigerde vergunningen voor de internationale handel in – hoofdzakelijk – defensiegerelateerde producten en civiele vuurwapens. Het verslag behoudt de ondertussen bekende vorm. De minister-president zal kort de verschillende onderdelen overlopen.

In het algemene gedeelte van het verslag wordt de context van de controle op de Vlaamse internationale wapenhandel behandeld. Het juridische en administratieve kader bleef in 2021 vrijwel ongewijzigd. De enige vernieuwing bestond in de actualisatie van de Europese Vuurwapenrichtlijn. Het ging daarbij in grote mate om een herschikking van de richtlijn 91/477/EEG van de Raad van 18 juni 1991 inzake de controle op de verwerving en het voorhanden hebben van wapens, waardoor er geen aanpassingen aan het Wapenhandeldecreet nodig waren.

In het thematische hoofdstuk wordt ingegaan op de basisprincipes van het Vlaamse exportcontrolebeleid en de geldende algemene beleidslijnen over export naar bepaalde landen. Het basisprincipe van het Vlaamse exportcontrolebeleid is dat vergunningsaanvragen geval per geval getoetst worden aan relevante beoordelingscriteria, waaronder deze beleidslijnen. Dergelijke algemene beleidslijnen kunnen voor de export van alle strategische goederen, dus inclusief dualuseproducten, gelden en dienen geval per geval toegepast en gemotiveerd te worden. Er gelden algemene beleidslijnen ten aanzien van Israël, Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten en andere betrokken partijen bij de gewapende conflicten in Jemen, Turkije, China en Pakistan. De expliciete publicatie van deze algemene beleidslijnen op de website van de dienst Controle Strategische Goederen, stelt de exporteurs in staat om een correcte inschatting te maken van de toelaatbaarheid van de voorziene transactie.

In het derde hoofdstuk wordt de Vlaamse internationale wapenhandel in een bredere globale en Europese context geplaatst. Daarbij worden achtereenvolgens de beschikbare cijfers van de globale en Europese wapenhandel belicht, althans voor zover die beschikbaar zijn. In dat verband stelt minister-president Jan Jambon vast dat Vlaanderen koploper blijft inzake transparantie. Slechts weinig staten of regio's bieden in dezelfde mate inzage in hun gegevens over in- en uitvoer. Zijn administratie blijft bovendien in de Europese context, met name in de werkgroep rond de export van conventionele wapens (COARM), maar ook in de multilaterale context zoals het VN-Wapenhanderverdrag aandacht vragen voor het belang van grotere transparantie omtrent rapporteringen.

Vervolgens gaat het jaarverslag in op de cijfermatige rapportering voor het jaar 2021, waarbij de resultaten in detail worden geanalyseerd en tendensen worden toegelicht. De cijfers zelf zijn opgenomen als bijlagen 1 tot en met 3 van het jaarverslag. De minister-president geeft een aantal volgens hem markante elementen mee.

Na een daling van de waarde van invoer en overbrenging van defensiegerelateerde producten en civiele vuurwapens naar het Vlaamse Gewest in 2020, was er in 2021 een stijging van de waarde met meer dan veertig procent. De waarde in 2021 overstijgt ook ruimschoots de waarde van 2019. Het aantal toegekende vergunningen voor invoer en overbrenging is in 2021 licht gestegen ten opzichte van 2020, maar ligt nog ruim onder het aantal dat in 2019 werd toegekend. Dus minder in aantal, maar groter in waarde. Net zoals bij invoer betreft het bij overbrenging naar het Vlaamse Gewest voornamelijk vergunningen voor munitie en munitieonderdelen.

Terwijl de waarde van de vergunde uitvoer in 2020 ten opzichte van 2019 meer dan gehalveerd was, is deze waarde in 2021 ten opzichte van zowel 2019 als 2020 sterk gestegen. Deze evolutie heeft in hoofdzaak te maken met één grote vergunde transactie naar de Verenigde Staten in 2021. Ook het aantal vergunningen voor uitvoer is ten opzichte van 2019 en 2020 met 80 procent gestegen.

Wat het aantal doorvoervergunningen betreft, zet de dalende trend zich sinds 2016 door, met slechts vier toegekende doorvoervergunningen in 2021.

Jaarlijks wordt de evolutie in ontvangen dossiers geanalyseerd, zowel qua waarde als aantal vergunningen en dat op het niveau van de individuele dossiers. Deze analyse maakt het mogelijk om achterliggende trends te achterhalen. Individuele transacties kunnen namelijk een grote impact hebben op de globale cijfers en bijgevolg ook op de gemiddelden. Dat kan op zijn beurt zorgen voor aanzienlijke, maar te verklaren schommelingen door de jaren heen. Het jaarverslag omvat de neerslag van deze analyse.

Het jaarverslag gaat ten slotte dieper in op de outreachactiviteiten, georganiseerd door de dienst Controle Strategische Goederen. Net zoals in de voorgaande jaren, zetten de diensten actief in op het informeren en responsabiliseren van potentiële vergunningsaanvragers en sectororganisaties. Zo wordt regelmatig een basisopleiding defensiegerelateerde producten georganiseerd. Die opleiding is toegespitst op het informeren van nieuwe spelers, zowel personen als bedrijven. Daarnaast werken de diensten actief samen met andere overheidsdiensten om bestaande procedures te stroomlijnen. Ten slotte worden landen van buiten de EU geassisteerd bij de implementatie van een efficiënt controlesysteem.

Het jaarverslag wijdt ook een hoofdstuk aan de parlementaire controle op de wapenhandel. Dat als gevolg van de grote interesse die deze commissie tijdens het afgelopen kalenderjaar vertoonde in de wapenhandel, en als gevolg van de verschillende parlementaire vragen die over concrete dossiers en over het gevoerde beleid werden gesteld. De lijst met de parlementaire vragen is als bijlage 8 toegevoegd aan het jaarverslag.

Afsluitend stelt minister-president Jan Jambon dat hij openstaat voor opmerkingen en eventuele vragen van de commissieleden. Mochten die vragen zeer technisch of punctueel zijn, dan zal de gevraagde informatie achteraf bezorgd worden, zodat ze bij het verslag kan worden gevoegd.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen van de leden

1.1. Tussenkoms van Bart Tommelein

Bart Tommelein dankt de minister-president voor de uitgebreidheid en de hoge graad van detail van het Jaarverslag Wapenhandel 2021. Hij heeft hierbij wel nog enkele vragen.

In het tweede hoofdstuk van het jaarverslag kan men lezen dat er momenteel nog geen formele algemene beperkende maatregelen van kracht zijn. Wel gelden er verschillende algemene beleidslijnen ten aanzien van bepaalde landen, zoals Israël, Saoedi-Arabië, de Verenigde Arabische Emiraten, Turkije, China en Pakistan. Een algemene beleidslijn vormt, in tegenstelling tot de algemene beperkende maatregel, geen autonome weigeringsgrond. Kan de minister-president toelichten waarom er momenteel geen formele algemene beperkende maatregelen van kracht zijn tegen bepaalde landen, maar enkel algemene beleidslijnen?

Het Vlaams Vredesinstituut stelt dat de recente geopolitieke gebeurtenissen, en dan met name de Russische inval in Oekraïne in februari 2022, een belangrijke invloed hebben op het defensie- en veiligheidsbeleid. Diverse nieuwe initiatieven werden aangekondigd, bestaande programma's werden versterkt of versneld en substantiële budgetten werden vrijgemaakt om de Europese defensie te versterken. Het defensie-industrieel landschap in Vlaanderen staat dan ook voor belangrijke transformaties. Hoe analyseert de minister-president deze transformaties? In het verlengde daarvan verwijst het Vlaams Vredesinstituut naar opportuniteiten, maar ook naar toenemende risico's ter zake. Deelt de minister-president deze mening? En acht hij het nodig om bijkomende maatregelen te nemen om de industrie te ondersteunen in deze transformatie?

Verder stelt het Vlaams Vredesinstituut ook nog dat op het vlak van wapenexportcontrolebeleid, de huidige transformaties de beleidsruimte van de Vlaamse overheid sterk kunnen beïnvloeden. Hoe ziet de minister-president dat? Is ook hij de mening toegedaan dat het Vlaamse wapenexportcontrolebeleid moet worden bijgestuurd? Zijn er in dat verband concrete acties die de Vlaamse Regering wil ondernemen? En waarom wel of niet?

In dit jaarverslag wordt het Vlaamse exportcontrolebeleid uitgelicht. De algemene beleidslijnen worden per land toegelicht. Met betrekking tot Israël staat er te lezen: "Dat wil zeggen dat de vergunning niet wordt toegestaan als de eindgebruiker de Israëlische overheid, het Israëlische leger of een Israëlische defensiegerelateerde onderneming is, of als civiele ondernemingen de goederen zullen aanwenden voor militaire doeleinden." Het is dus van essentieel belang om de eindgebruiker daadwerkelijk te kennen.

De brede noemer van 'controle op eindgebruik', de hoeksteen van een effectief wapenexportcontrolesysteem, omvat enerzijds de maatregelen om vooraf zicht te krijgen op het werkelijke eindgebruik van de uitgevoerde producten. Anderzijds worden maatregelen genomen om dat eindgebruik tijdens de procedure te controleren en daar eventueel achteraf controle op te blijven uitoefenen. Om de algemene beleidslijnen of de algemene beperkende maatregelen over uitvoer en doorvoer correct toe te passen, is het dus ook belangrijk om het eindgebruik te kennen. Het lid had van de minister-president dan ook graag vernomen of hier voldoende zicht op is. Welk percentage van het eindgebruik van de wapenhandel 2021 is bekend?

Hoewel het EU-jaarverslag een goed overzicht biedt van de Europese wapenuitvoer, moet men altijd rekening houden met het feit dat er verschillen zijn tussen de nationale rapporteringen over de uitvoer van militaire goederen en technologie. De vraag rijst of er binnen de Raadswerkgroep COARM stappen moeten worden gezet naar een minimale harmonisering om de Europese cijfers zo correct mogelijk weer te geven.

1.2. Tussenkoms van Annick Lambrecht

De vragen van *Annick Lambrecht* over het Jaarverslag Wapenhandel 2021 kunnen worden ingedeeld in drie categorieën.

De eerste reeks vragen betreft de zogenaamde catchallbepaling. Het Vlaams Vredesinstituut wees in een recent onderzoeksrapport op het gebruik van Barcosystemen in Russische Pantsirs. Dit soort Pantsirs duikt op in conflicten in Oekraïne, Syrië en Libië. Vredesactie toonde ook aan dat de schermen van Barco, het huidige ScioTeq, gebruikt worden in Israëlische UAV-systemen, in casu de Hermes 450 en de Hermes 900. In beide gevallen gaat het over uitvoer naar een land buiten de EU, dat betrokken is bij gewapende conflicten en inbreuken pleegt op het internationaal recht en op de mensenrechten.

Volgens een verklaring van het bedrijf in de media, zou de uitvoer naar Rusland gestopt zijn vanwege de sancties. Maar ook de export naar Israël lijkt moeilijk te rijmen met de algemene beleidslijn die volgens het thematische hoofdstuk in het jaarverslag sinds 2006 van kracht zou zijn. Dat doet vragen rijzen omtrent de effectiviteit van de Vlaamse exportcontrole. Is de catchallbepaling niet sterk afgezwakt? De betrokken schermen worden door ScioTeq, de vroegere defensieafdeling van Barco, duidelijk gecommercialiseerd als militaire displays, en gemaakt volgens militaire specificaties. Deze producten zijn dus allesbehalve zuiver civiel, maar bestemd voor de militaire markt. Het feit dat ze mogelijk niet op de militaire lijst voorkomen, wijst vooral op de moeilijkheid om zo'n lijst heel precies op te stellen. Dat is dan ook de bestaansreden voor de catchallbepaling. Producten die voornamelijk voor militaire toepassingen en volgens militaire standaarden gemaakt worden, dienen onder exportcontrole geplaatst te worden. Zoniet is er geen sprake van een degelijke exportcontrole.

In het verlengde daarvan heeft het lid dan ook enkele vragen die gericht zijn op de toepassing van de catchallbepaling, of vangnetbepaling. Het Wapenhandeldecreet bepaalt in artikel 8, §2, dat de lijst van ander voor militair gebruik dienstig materiaal wordt bijgehouden en gepubliceerd op de website van de Vlaamse overheid. Op die website is echter geen lijst te vinden, wel een interpretatierichtlijn. Het lijkt het lid wenselijk dat er wel zo'n lijst gepubliceerd zou worden, of dat er minstens duidelijkheid verschaft zou worden over het toepassingsgebied van de catchallbepaling. Kan de minister-president een overzicht geven van de concrete systemen waarop de catchallbepaling is toegepast sinds het huidige Wapenhandeldecreet van kracht werd? Kan er een overzicht gegeven worden van de concrete goederen waarvoor sinds het huidige Wapenhandeldecreet een schriftelijke bevestiging is afgeleverd dat de catchallbepaling er niet meer op van toepassing is? Kan er een overzicht gegeven worden van de concrete systemen waarop de catchallbepaling werd toegepast voor het huidige Wapenhandeldecreet van kracht werd, en die nu niet meer vergunningsplichtig zijn? En werd er voor de schermen die gebruikt worden in de Hermessystemen een schriftelijke bevestiging afgeleverd? Werden er voor de inwerkingtreding van het huidige Wapenhandeldecreet uitvoervergunningen verleend voor deze schermen?

Een tweede reeks vragen gaat over de Airbus A400M en de industrie als eindgebruiker. De uitvoer van onderdelen voor dat vliegtuig, en meer bepaald de productie van dat vliegtuig voor Turkije, kwam in deze commissie al enkele keren aan

bod. De A400M werd eind maart 2022 aan Turkije geleverd, en werd intussen al enkele keren ingezet in Libië. Er werden vluchten waargenomen naar de militaire luchthavens van Al-Watiya en Misrata. De inzet van dat vliegtuig door Turkije is strijdig met geldende wapenembargo's. De eerdere kritiek op deze levering vanuit de Europese exportcriteria was volgens het lid dan ook terecht: de exportcontrole vertoont stevige lacunes. Hoe kan men dat in de toekomst vermijden? Een effectieve controle op wapenhandel is volgens het lid een mensrechtelijke verplichting, het louter vaststellen van het probleem volstaat dus niet. Deze uitvoer toont volgens haar aan dat het objectieve vertrouwen in de exportcontrolesystemen van andere EU-landen niet gerechtvaardigd is. Dat hoeft volgens haar niet te verbazen, als zelfs binnen België het wapenexportbeleid al sterk verschillend is.

De minister-president verwees naar de door België aangegane verplichtingen in het kader van OCCAR. Deze contracten kunnen echter geen afbreuk doen aan de geldende EU-regels, zoals het gemeenschappelijke standpunt.

De Federale Regering is ook niet bij machte om via de internationale militaire samenwerking de gewestelijke bevoegdheid inzake exportcontrole te beperken. Zolang er geen sprake is van een effectieve geharmoniseerde toepassing van de exportcriteria uit het gemeenschappelijke standpunt, komt het feit dat de Vlaamse regering zich daarachter verschuilt volgens het lid neer op een miskennis van haar zorgplicht op basis van het recht op leven.

Hoe zal de Vlaamse Regering er in de toekomst voor zorgen dat exportcriteria bij Europese militaire samenwerkingsprojecten wel nageleefd zullen worden? Waar en wanneer heeft de Vlaamse Regering het problematische karakter van de levering van de A400M aan Turkije aangekaart bij de betrokken partnerlanden? Wat waren de reacties? Heeft de Vlaamse Regering concrete stappen gezet naar de Turkse overheid om garanties over het gebruik van de A400M te vragen? De minister-president gaf aan dat hij deze problematiek zou agenderen op de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid. Is dat gebeurd? Werd dat besproken? Wat waren de besluiten? Zijn er concrete afspraken met de federale overheid over hoe bij het aangaan van internationale militaire samenwerkingsprogramma's de bevoegdheden van het Vlaamse Gewest inzake exportcontrole gevrijwaard worden? Is de federale overheid bij machte om contracten en samenwerkingsakkoorden af te sluiten die de gewestelijke bevoegdheden inzake exportcontrole sterker beperken dan vastgelegd in de EU-reglementering?

Tot slot heeft het lid vragen over Azerbeidzjan en Armenië. Die landen hebben van 1991 tot 1994 en in 2020 een bloedige oorlog uitgevochten rond Nagorno-Karabach. Dat ging gepaard met etnische zuiveringen en oorlogsmisdaden, zoals het executeren van krijgsgevangenen. Sindsdien hebben de wapens nooit helemaal gezwegen en zijn er regelmatig gewapende conflictsituaties. In het thematische hoofdstuk wordt geen beleidslijn gemeld over Azerbeidzjan en Armenië. Is dat omdat het OVSE-embargo ten aanzien van beide landen van kracht is? Wat is het huidige statuut van het OVSE-embargo en de implementatie ervan door de EU-lidstaten? Dat embargo staat alvast niet vermeld op www.sanctionsmap.eu.

Acht de Vlaamse Regering zich gebonden door dat embargo en brengt het de naleving van het embargo in rekening bij exportbeslissingen over andere landen, maar met mogelijk eindgebruik in Azerbeidzjan en Armenië?

1.3. Tussenkomen van Staf Aerts

Staf Aerts gaat in op de stijging van het aantal import- en exportvergunningen en de waarde daarvan. De minister-president verwees naar een Amerikaanse bestelling die zwaar doorweegt, maar dan nog is er een stijgende tendens. Betreft het

een zwaar, duur onderdeel of is het een groot bulkcontract? Worden er nieuwe leveringen verwacht of is dat een eenmalige gebeurtenis?

In het advies van het Vlaams Vredesinstituut wordt de defensiegerelateerde sector op scherp gesteld. De sector is in Vlaanderen in transformatie. De wapenimport en -export stijgt sterk, en is hoger dan ooit. Daartegenover staat dat het aantal doorvoervergunningen continu blijft, namelijk vier. Dat is lager dan vroeger, en dat aantal ligt al enkele jaren zeer laag. Een vorig rapport van het Vlaams Vredesinstituut had als titel 'Onder de radar', met als boodschap dat men maar zeer beperkt zicht heeft op het aantal doorvoervergunningen.

In 80 procent van de uitvoerdossiers is het land van eindgebruik niet bekend en wordt als eindgebruiker de industrie vermeld. Daarnaast is er volgens het lid een uitgeholde catchallcategorie, waar steeds meer producten in zitten en waar minder controle op wordt uitgeoefend. In zijn advies stelt het Vlaams Vredesinstituut voor dat het Wapenhandeldecreet van 2012, met inbegrip van de samenwerking met de federale overheid, na tien jaar moet worden geëvalueerd en bijgestuurd. Hoe staat de minister-president tegenover dat voorstel?

Het lid heeft een aantal concrete vragen over specifieke dossiers.

Uit onderzoek van Vredesactie blijkt dat de Israëlische Hermes 450- en Hermes 900-drones schermen van Barco, het huidige ScioTeq, bevatten. Deze drones hebben als belangrijkste gebruiker het Israëlische leger en worden ingezet in conflictgebieden zoals Gaza, de Westelijke Jordaanoever en Libanon. Heeft men zicht op het aantal onderdelen dat daarvoor werd uitgevoerd? Hoort deze uitvoer niet onder de vergunningsplicht te vallen op basis van de ML10-categorie 'Vliegtuigen, lichter-dan-luchttoestellen of onbemande luchtvaartuigen'? En als het daar niet onder valt, waarom valt het dan niet onder de catchallbepaling? Ze dienen namelijk militaire, en geen civiele doeleinden. Hoe verloopt de controle daarop?

Ook voor luchtafweergeschut worden beeldschermen van ScioTeq gebruikt. Die zijn intussen in gebruik in Oekraïne, Libië en Syrië, zo blijkt uit onderzoek van het Vlaams Vredesinstituut. Hoe wordt dat gecontroleerd? Valt dat onder de vergunningsplicht van de ML6-categorie voor voertuigen en onderdelen? De schermen worden door ScioTeq immers duidelijk in de markt gezet voor militair gebruik. En als deze schermen niet onder de ML6-categorie vallen, waarom worden ze dan beschouwd als civiele instrumenten?

Werden er door ScioTeq gelijkaardige onderdelen uitgevoerd onder een van deze twee systemen?

Een tweede reeks concrete vragen betreft de A400M. In deze commissie werd al verschillende keren gediscussieerd over de vraag of dat al dan niet essentiële onderdelen zijn. Tijdens het werkbezoek van de commissie aan BMT Aerospace in Oostkamp in juni 2022 werd letterlijk gezegd "zonder deze onderdelen gaat die vlieger niet op". Het gaat dus zeker over belangrijke onderdelen.

Volgens het rapport is de eindgebruiker van de onderdelen voor de A400M niet bekend. Het lid ontving via Vredesactie het eindgebruikerscertificaat. Daar staan alle landen op die eindgebruiker zijn, waaronder ook Turkije. Het eindgebruik is volgens het lid dus bekend. Hetzelfde geldt voor andere dossiers, waar hij via schriftelijke vragen toch te weten kwam welke landen de bestemming waren, terwijl initieel de industrie als eindgebruiker werd vermeld. Daar zit dus iets niet juist. De 80 procent onbekend eindgebruik waar men vandaag mee wordt geconfronteerd, is te hoog. Vlaanderen scoort goed op het vlak van transparantie, maar op dat vlak zijn zeker verbeteringen mogelijk. Kan de controle over het finale eindgebruik niet scherper worden gesteld? Kan men niet beter de verschillende landen

opnemen die in het eindgebruikerscertificaat worden vermeld, in plaats van enkel de industrie op te geven? Er zijn buurlanden die dat op die manier aanpakken. Dat biedt de mogelijkheid om beter te controleren en eventueel ook leveringen te weigeren op basis van de uiteindelijke bestemming.

Uit het bezoek aan BMT Aerospace onthoudt het lid ook dat alle onderdelen genummerd worden, en er perfect kan worden nagegaan in welke voertuigen ze worden gebruikt.

Wil de minister-president de informatie over de landen die in het eindgebruikerscertificaat vermeld staan voortaan ook gebruiken in de verslaggeving over de vergunningen? Wil hij ervoor zorgen dat de risicobeoordeling rekening houdt met alle landen die in het eindgebruikerscertificaat staan? Indien een van die landen niet in overeenstemming zou zijn met de exportcriteria, is de minister-president dan bereid de vergunning te beperken tot die landen waar zich geen probleem voordoet?

De laatste vraag van Staf Aerts heeft betrekking op Pakistan en India. Voor Pakistan is er een algemene beleidslijn vanwege de houding ten opzichte van militair-nucleaire en ballistische wapens. De Groenfractie kan zich hier volledig in vinden. Hetzelfde beleid zou ook kunnen gelden ten aanzien van India, een land dat het non-proliferatieverdrag niet wenst te ondertekenen, dat in conflict is met Pakistan en dat recent nog nucleaire testen uitvoerde. India schaaft zijn capaciteit op, zowel in kracht als in aantal bestemmingen; het onderzoekt hoe het meer doelen in Pakistan tegelijk kan treffen. Het lid vergelijkt die situatie met de Koude Oorlog: het zijn twee staten die elkaar niet genegen zijn en elkaar willen domineren op het vlak van nucleaire wapens. Dat dreigt crescendo te gaan. Momenteel is er enkel een algemene beleidslijn ten aanzien van Pakistan. Is het niet wenselijk om dezelfde strengheid te hanteren ten aanzien van India? Het lid ziet geen reden om dat niet te doen. Wordt dat overwogen?

2. Antwoorden van minister-president Jan Jambon

Minister-president *Jan Jambon* zal de vragen naar best vermogen trachten te beantwoorden. Er waren echter ook enkele detailvragen, die hij schriftelijk zal beantwoorden en aan de leden bezorgen.

Bart Tommelein had het over algemene beleidslijnen ten aanzien van Rusland. Dit verslag behandelt het jaar 2021. De inval van Rusland in Oekraïne dateert van februari 2022. Op de dag van de invasie, op 24 februari 2022, gaf de minister-president zijn diensten de opdracht alle lopende Vlaamse dualuse-exportvergunningen op te schorten. De militaire uitvoer was al sinds 2014 verboden. De invasie van Oekraïne door Rusland heeft sinds 26 februari 2022 geleid tot een pakket aan sanctiemaatregelen van de EU tegen Rusland. Dat pakket omvat onder meer een aanzienlijke uitbreiding van de controles en een verbod op handel in dualusegoederen en dualusegerelateerde goederen. De diensten van de minister-president interpreteren deze verboden zeer restrictief en gaan uit van een vermoeden van weigering van export. Het verbod op export van militaire goederen en vuurwapens naar Rusland en Wit-Rusland is al sinds 2014 van kracht en alomvattend. Bijkomend Vlaams beleid is dus niet nodig. Dat is in lijn met het beleid ten aanzien van andere landen waartegen zware internationale sancties gelden, zoals Iran en Noord-Korea.

Staf-Aerts vroeg waarom er geen algemene beleidslijn is voor India. De minister-president geeft aan dat dat momenteel onderzocht wordt.

Er waren diverse vragen of men voldoende zicht heeft op het eindgebruik. De minister-president antwoordt dat er nooit vergunningen worden toegekend zonder dat men weet waarvoor die goederen gebruikt moeten worden. Dat is relatief

eenvoudig voor afgewerkte producten die door Vlaamse ondernemers rechtstreeks aan de operationele eindgebruiker worden geleverd. Componentenlevering voor integratie in grotere gehelen vormt een bijzondere en complexe problematiek, zeker wanneer het gaat over niet-essentiële onderdelen waarvan de aard en de betekenis in relatie tot de defensiegerelateerde producten waarin ze geïntegreerd zullen worden beperkt zijn. Die worden geleverd aan andere toeleveranciers en zijn niet ontwikkeld of geleverd voor specifieke eindgebruikers. Dat geldt ook voor de schermen van Barco. Die specificiteit wordt ook gereflecteerd in de Europese regelgeving, in de Vlaamse regels en soms ook in afspraken in het kader van samenwerkingprogramma's. Die afspraken worden nageleefd, wat in sommige gevallen betekent dat de controle op de uiteindelijke uitvoer van de afgewerkte systemen volledig in partnerlanden moet gebeuren. Die houden zelf natuurlijk ook rekening met geldende wapenembargo's en gemeenschappelijke exportcriteria. Dat wordt bij elke gelegenheid benadrukt, waarbij de minister-president verwijst naar diverse eerdere interventies in deze commissie over dat onderwerp. Uiteraard wordt ook getracht om in dergelijke gevallen het finale operationele eindgebruik te achterhalen. De Vlaamse leverancier speelt daarbij een bijzondere rol. Daarom heeft de dienst Controle Strategische Goederen zijn vraagstelling voor vergunningsaanvragers aangescherpt. Bedrijven worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid om zich actief over het eindgebruik te informeren en de bestemming te betrekken. De praktijk leert volgens de minister-president dat aanhoudende bewustmaking nodig is – iets waar de dienst verder op zal blijven inzetten.

Wat de COARM betreft, antwoordt de minister-president aan Bart Tommelein dat hij in zijn toelichting al aangaf dat het de bedoeling is om de transparantie die Vlaanderen heeft, in heel Europa door te trekken.

Annick Lambrecht had specifieke vragen over de systemen en goederen waarop de catchallcategorie betrekking heeft. De minister-president zal de antwoorden op die vragen schriftelijk bezorgen.

Het dossier van de A400M werd geagendeerd op de Interministeriële Conferentie Buitenlands Beleid, maar die is sindsdien niet meer samengekomen. Er wordt gezocht naar een geschikte datum, dat zal wellicht in januari 2023 zijn. De minister-president zal proberen om dat dossier daar op de agenda te krijgen.

De minister-president bevestigt dat hij zijn beleid handhaaft om tot nader order alle aanvragen voor de uitvoer van defensiegerelateerde producten naar Turkije te weigeren, net als aanvragen voor overbrenging met vastgesteld eindgebruik in Turkije, en dat binnen de contouren van het Wapenhandeldecreet en de toepasselijke Europese regelgeving.

Wat de leveringen van onderdelen in het kader van het A400M-programma betreft, herhaalt hij dat de onderdelen die Vlaamse bedrijven leveren geen stukwerk zijn voor een specifieke gebruiker van het A400M vliegtuig, en dus ook niet specifiek voor de Turkse of welke luchtmacht ook. Het gaat over niet-essentiële onderdelen die in bulk geproduceerd en geleverd worden aan een andere toeleverancier voor integratie in een ander onderdeel dat vervolgens opnieuw geïntegreerd wordt in het eindproduct. Het wordt ook niet geleverd aan de systeemintegrator. In sommige gevallen dienen de identieke niet-essentiële onderdelen die in bulk worden geleverd ook voor verschillende projecten of programma's en verschillende soorten defensiegerelateerde producten. Dat is volgens de minister-president een fundamenteel verschil met leveringen van afgewerkte systemen aan een operationele gebruiker of van hoofdonderdelen aan een systeemintegrator. In de praktijk wordt ook rekening gehouden met de eventuele bijdrage van de onderdelen aan de offensieve handelingen van het afgewerkte systeem, en ook met de relatie en de afstand tussen de Vlaamse toeleveranciers en de systeembouwer en eventuele operationele gebruikers. Aangezien de meeste Vlaamse niet-essentiële onderdelen

alleen onderdelen van onderdelen zijn, en aan andere toeleveranciers geleverd worden, is die relatie er meestal niet. Na de integratie van het niet-essentiële onderdeel zijn er nog verschillende etappes voor de fase van de finale systeembouwer. Als het gaat over leveringen in programma's waar België als deelnemende staat of als klant betrokken is, moeten ook aspecten zoals betrouwbaarheid in overweging worden genomen. Al die elementen maken dat het in bijna alle gevallen van bulkoverbrenging van niet-essentiële onderdelen gewoonweg niet haalbaar is om aan de eventuele eindgebruikers voorwaarden op te leggen waarvoor de integratie-onderdelen al dan niet kunnen worden aangewend. De mogelijkheid om beperkingen op te leggen, is bovendien begrensd door de noodzaak om Europese verplichtingen na te komen. Daar moet de logica van de richtlijn worden gevolgd en moet er een objectief vertrouwen zijn dat de lidstaat van waaruit het afgewerkte systeem wordt uitgevoerd, correcte beslissingen neemt op basis van de criteria uit het gemeenschappelijke standpunt 2008/944/GBBV. Om die reden wil de minister-president nogmaals benadrukken dat de specifieke aard van dergelijke componentenleveringen een belangrijk element moet zijn in het debat over de controle op eindgebruik. Hij vraagt aandacht voor de feitelijke en juridische realiteit van dergelijke export.

Voor Azerbeidzjan en Armenië is het OVSE-embargo van kracht, en dat wordt ook toegepast.

De export naar de Verenigde Staten voor een bedrag van 73 miljoen euro, waar Staf Aerts naar vroeg, is in het kader van bestelling van de F35. Het is niet uitgesloten dat er nog leveringen zullen volgen.

Er werd voorgesteld om het Wapenhandeldecreet te evalueren. De minister-president is van mening dat elk instrument regelmatig geëvalueerd moet worden. De minister-president is niet tegen een evaluatie van het Wapenhandeldecreet, zeker gezien de wijzigende internationale context. Hij zal daarover op het advies van het Vlaams Vredesinstituut wachten, dat normaal eind november 2022 zal worden bezorgd.

De minister-president denkt hiermee alle vragen te hebben beantwoord. Zoals gezegd, zal hij de specifieke vragen van Annick Lambrecht schriftelijk beantwoorden. De vragen werden genoteerd, maar voor alle zekerheid mag het lid die vragen ook via de commissiesecretaris aan het kabinet bezorgen.

3. Replieken en aanvullende antwoorden

Staf Aerts is tevreden dat ten aanzien van India een algemene beleidslijn wordt onderzocht.

Wat de A400M betreft, was zijn vraag niet zozeer of de vergunning al dan niet moet worden verleend; daarover zullen de meningen blijven verschillen. Zijn voorstel is om in de verslaggeving over de vergunningen alle landen op het eindgebruikerscertificaat te vermelden, in plaats van enkel de industrie. Zo kan de 80 procent onbekend eindgebruik – wat in de realiteit dus lager ligt – sterk worden vermindert. Wil de minister-president dat aanpassen? Het lid ging ervan uit dat de minister-president het advies van het Vlaams Vredesinstituut hierover al ontvangen had, aangezien dat al aan het parlement werd bezorgd, maar dat kan later nog worden besproken.

Minister-president *Jan Jambon* heeft hier principieel geen bezwaar tegen, maar zal de praktische haalbaarheid daarvan laten bekijken. Het is mogelijk dat zijn kabinet het advies van het Vlaams Vredesinstituut intussen al ontving.

Staf Aerts had ook enkele technische vragen voorbereid. Mag hij die schriftelijk overmaken aan het kabinet van de minister-president?

De *minister-president* stemt daarmee in.

Cathy COUDYSER,
voorzitter

Staf AERTS
Joris NACHTERGAELE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

COARM	Conventional Arms
EU	Europese Unie
OCCAR	Organisation Conjointe de Coopération en matière d'Armement
OVSE	Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa
UAV	unmanned aerial vehicle